

Pudasjärven kaupungin tarkastuslautakunta
2017-2021

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2018

Pudasjärven kaupunginvaltuustolle

1. TARKASTUSTOIMI

Tarkastustoiminta käsittää kunnan hallinnon ja talouden valvonnan. Ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat valvontajärjestelmän. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Sisäisen valvonnan järjestämistä varten kaupunginhallitus on antanut sisäisen valvonnan ohjeet päätöksellään päävastuualueiden ja toiminta-alojen noudatettavaksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään kuntalain 121 §:ssä.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

84 § Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettun kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoi-

mistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudesta sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kunnanhallituksen ja maan- käyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa, pormestaria ja apulaispormestaria sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtäväänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Pudasjärven kaupunginvaltuuston toimikaudekseen 2017-2021 valitsema tarkastuslautakunta:

jäsen

henkilökohtainen varajäsen

Heikkilä Juha, puheenjohtaja	Törmänen Pekka
Kuukasjärvi Tuula, varapuheenjohtaja	Soronen Paula
Vähäkuopus Timo	Koivukangas Jouni
Tuohimaa Ruut	Pankinaho Sirkka
Koivula Marko	Juusola Kimmo
Väyrynen Mirka	Vainio Taina

Ruut Tuohimaan tilalle valtuusto valitsi 9.5.2019 valtuutettu Taina Vainion ja hän on osallistunut myös arviointikertomuksen laadintaan.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyyssasia kokouksessaan 19.6.2017 § 55 ja todennut, että tarkastuslautakunnan jäsenen on perusteltua ilmoittaa tiedossaan olevat ns. pysyvät esteellisyydet tässä vaiheessa. Mahdollisista asiakohtaisista esteellisyyksistä lautakunnan jäsenen tulee ilmoittaa välittömästi sellaisen ilmetessä.

Tilintarkastaja on luennoinut ajankohtaisista kysymyksistä.

Lautakunnan kokouksissa ovat vierailleet tekninen johtaja Eero Talala, hallintojohtaja Seija Turpeinen, Hirsikampuksen apulaisrehtori Eeva Harju, erityisluokanopettaja Sari Poropudas, kouluterveydenhoitaja Sari Nieminen, OSAOn Pudasjärven yksikönjohtaja Keijo Kaukko, opetus- ja sivistysjohtaja Juha Holappa, Pudasjärven Vuokratalot Oy:n toimitusjohtaja Jouko Väänänen, Pudasjärven Lämpö Oy:n toimitusjohtaja Sami Vartiainen, liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori Ismo Miettinen sekä liikuntapaikkamestari Heino Ruuskanen.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut KPMG Oy ja vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Katri Hokkanen.

3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Visio: Pudasjärvi on Suomen Luonnonmukaisin kasvukaupunki. Pudasjärvi on luonnonantimien ja hirren koti, vahvasti kasvava maaseutumainen, suurkaupungin aktiivista kumppanuutta hyödyntävä monikulttuurinen ja persoonallisuuksia kiinnostava kaupunkialue.

Strategiaksi on valittu kasvustrategia, jonka mukaan kymmenessä vuodessa kaupungin väkiluku kasvaa 10 000 asukkaaseen ja jona aikana luodaan 500 uutta työpaikkaa.

Tavoitteen saavuttamiseksi strategiset painopisteet vuosille 2017-2027 on kiitetetty seuraavasti:

1. Elinvoima ja työllisyys – erikoistuminen
2. Hyvinvointi ja asukkaat
3. Elinympäristö ja asuminen –Kansallispuiston kotikaupunki
4. Vetovoima ja kasvu

Arvot määrittelevät ne keskeiset ja merkitykselliset tekijät, jotka ohjaavat kaikkea päätöksentekoa ja joihin tärkeät linjaukset aina nojautuvat.

Pudasjärven kaupungin arvoperusta on esitetty alla olevassa kuvassa.

Strategian toteuttamista hirsirakentamisen osalta on jatkettu, toimintavuoden aikana Pietarilan alueelle valmistui vuokrataloyhtiön toimesta hirsirakenteisia vuokra-asuntoja.

Valtuusto teki päätöksen 19.6.2018 uuden hirsisen Hyvän Olon Keskusten rakentamisesta.

Pudasjärven kaupunki vuokrasi tontin uuden hirsisen päiväkodin rakentamiseksi, jossa maanrakennustyöt alkoivat toimintavuoden loppupuolella.

Lumiareenan maanrakennustyöt Syötteellä alkoivat samoin vuoden loppupuolella.

Kipinän kyläkoulun laajennustyöt alkoivat toimintavuoden aikana.

Suomen Arkkitehtiliiton SAFA-palkinto 2018 myönnettiin Pudasjärven kaupungille suomalaisen hirsirakentamisen perinteen jatkamisesta. Pudasjärven kaupunki on ansiokkaasti jatkanut Pudasjärven alueella vuosisatoja vanhaa hirsirakentamisen perinnettä, luoden hyvää elinympäristöä kuntalaisille, edistään hirsirakentamisen tutkimusta ja hirsij- ja puurakentamisen liiketoimintaa.

Strategiset tavoitteet

Kuntastrategia 2017–2027

Pudasjärven kuntastrategia 2017–2027 hyväksyttiin valtuustossa toukokuussa 2017. Pudasjärven kaupunki päätti strategiassaan ottaa suunnakseen kasvun, jossa määriteltiin tavoitteeksi 2027 vuonna 10 000 asukasta, 500 uutta työpaikkaa

ja 100 uutta yritystä. Tavoite on kunnianhimoinen, mutta selkeälle suunnanmuutokselle on tarve, mikäli kaupunki halutaan pitää elinvoimaisena jatkossakin.

Kuntastrategian mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan entistä järeämpiä keinoja sekä uusia avauksia. Yhtenä merkittävänä avauksena voidaan nähdä toimintavuoden aikana kaupungin toteuttaman organisaatiouudistuksen, jonka tuloksena kaupungin kehittämistoimi lakkasi omana hallinnonalana olemasta ja osa kehittämistoimen henkilöstöstä sulautui hallintotoimeen. Lisäksi kaupunki perusti Pudasjärven Kehitys Oy:n, jonka tehtävänä on mm. tarjota laaja-alaista yritysneuvontaa, koulutusta sekä tuottaa elinkeino- ja kehittämispalveluja.

Väestön vähenemistä ei ole saatu taittumaan, väestömäärä on jatkanut laskuaan, vuonna 2018 -110 hlöä (-1,36%), kun luku vuonna 2017 oli -87 hlöä. Sama ilmiö on ollut havaittavissa myös kaikissa muissa Oulunkaaren kunnissa liitä lukuun ottamatta. Syntyvyys vuonna 2018 on Pudasjärvellä laskenut edellisestä vuodesta neljällä, lapsia on syntynyt vain 60.

Pudasjärven väestöstä 50,6% asuu taajamassa, uusia omakotitalojen rakennuslupia on myönnetty kuusi, joista kolme sivukylille.

Pudasjärvellä sairastavuus- (143,7%) ja kansantauti-indeksi (138,8%) ovat maan keskiarvoon (100%) verrattuna huomattavan korkeat. Tämä aiheuttaa paineita palvelujen laadukkaaseen järjestämiseen etenkin, kun ikääntyvän väestön osuus kasvaa.

Tarkastuslautakunta edellytti vuoden 2017 tarkastuskertomuksessaan toimenpiteitä lapsiperheille kotiin tarjottavan avun lisäämiseksi (esimerkiksi kotiin tarjottavaa lastenhoitoapua asiointia varten). Pudasjärven yhtenä strategisena tavoitteena on tarjota parhaat lapsiperheiden palvelut. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on edelleen syytä nopealla aikataululla miettiä toimenpiteitä.

Yritysten määrä on pysynyt ennallaan vuoden 2018 aikana, perustettuja uusia yrityksiä 28 kpl ja lopettaneita 28 kpl.

Pudasjärven työttömyysaste vuoden 2018 lopussa oli 12,2%, keskimääräinen toimintavuoden työttömyysaste oli 12,3%. Korkeimmillaan Pudasjärven työttömyysaste oli tammikuussa, jolloin lukema oli 15,7% ja alimmillaan elo- ja lokakuussa 10,0%. Vuoden 2017 vastaava luku vuoden lopussa oli 16,5%.

Hallintotoiminta

Valtuusto on kokoontunut seitsemän kertaa (v. 2017 seitsemän kertaa) ja käsitellyt 53 asiaa (73) ja valtuustoseminaareja oli seitsemän (viisi). Kaupunginhallitus on pitänyt 21 kokousta (21) ja käsitellyt 366 asiakohtaa (410).

Hyvinvointivaliokunta on kokoontunut 12 kertaa (11), elinympäristövaliokunta 11 kertaa (9) sekä elinvoimavaliokunta 11 kertaa (10).

Valiokuntien ajankohtaiskatsaukset otettiin käyttöön jokaisen valtuuston kokouksen yhteydessä. Valiokunnat ovat vakiinnuttaneet paikkansa ja työskentelytapansa asioiden valmisteluprosessissa.

Viranomaislautakunta kokoontui 10 kertaa (10) ja asioita oli 79 (98). Tarkastuslautakunta kokoontui 15 kertaa (14) ja asioita käsiteltiin 93 (88).

Toimintavuonna toimitettiin presidentinvaali, maakuntavaalit peruuntuivat.

Kunnan yhteistyötoiminta

Kunnan yhteistoiminta-alue jakaantuu kuuteen tulosityksikköön: Kuntayhteistyö, Oulunkaaren yhteistoiminta-alue, Oulunkaaren kuntapalvelutoimisto, Maaseutu-toimi, Oulunkaaren ympäristöpalvelut ja Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitos.

Pudasjärvi maksoi Oulunkaaren kuntayhtymälle SOTE-palveluista toimintavuonna seuraavasti: Hallinto ja hankkeet 28 029€, perhepalvelut 7 489 487€, terveyspalvelut 6 711 412€, vanhuspalvelut 8 972 187€ ja erikoissairaanhoidon 11 841 091€. Yhteensä SOTE-palveluista maksettiin 35 549 784€ (v. 2017 34,3 milj. €).

Lisämaksua SOTE-palveluista kertyi yhteensä 1 002 007€.

Lisämaksusta huolimatta tarkastuslautakunnan näkemys on, että sovittujen palveluiden järjestämisestä pidetään kiinni ja laatu on turvattava jatkossakin.

Oulun seudun koulutuskuntayhtymän alijäämälasku oli 551 121€, talousarviossa oli varauduttu 100 000€:n alijäämän kattamiseen. OSAOn tilannetta tulee tarkastella sekä miettiä vakavasti jatkotoimenpiteitä. Tarkastuslautakunnan mielestä toisen asteen koulutuksen säilyttäminen Pudasjärvellä on kuitenkin välttämätöntä.

Pudasjärvi on isäntäkuntana ympäristö- ja eläinlääkintäpalveluissa. Palvelut ovat toimineet hyvin.

Oulun kaupungin järjestämä maaseututoimi on toiminut hyvin.

Muhoksen kunnan järjestämät lomituspalvelut ovat saaneet kritiikkiä vakituisten lomittajien vähyyden vuoksi. Ammattitaitoisia tuntipalkkalaisia ei ole riittävästi tarjolla.

Oulunkaaren ympäristölautakunta on kokoontunut 10 kertaa (vuonna 2017 10) ja käsitellyt 102 asiakohtaa (92). Uusi ympäristöjohtaja on aloittanut työssään v. 2018 alkupuolella.

Kehittämistoiminta

Uuden kuntastrategian voimaantulon myötä kehittämistoimessa 2017 käynnistettiin elinvoima-ohjelman valmistelu. Kehittämistoimen lakattua toimintavuoden lopussa elinvoimaohjelman valmistelu siirtyi Pudasjärven Kehitys Oy:lle.

Tilinpäätös ja toimintakertomus toimintavuodelta ei kerro olennaisia tietoja työllistämisestä. Työllistämiseen kuuluvat seuraavat kustannuspaikat: 1026 Maahanmuuttajat, 1220 Kaupungin oma työllistäminen, 1222 Karhupaja ja 1224 Kuntouttava työtoiminta. Näistä ei ole riittäviä selvityksiä tai tilastotietoja. Tarkastuslautakunta ei pysty arvioimaan työllistämisen toteutumista ja tarvitsee lisäselvityksiä asiassa.

Tarkastuslautakunta suosittelee arvioimaan kriittisesti hankkeisiin osallistumisen tarpeellisuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta.

Valtuusto hyväksyi 15.11.2018 Kehittämistoiminnan lisämäärärahan 205 000€.

Sivistys- ja hyvinvointitoiminta

Toiminta-alueella toimintakate alitettiin talousarvioon nähden 238 996 eurolla.

Hoitopäivien lukumäärät ovat reilusti nousseet edellisestä toimintavuodesta, perhepäivähoidossa hoitopäiviä oli 12 193 (10 728) ja päiväkotihoidossa 24 279 (20 815).

Vuorohoito tulee järjestää kaikille sitä tarvitseville.

Tarkastuslautakunta esitti vuoden 2017 tarkastuskertomuksessa, että koulujen ja kodin yhteistyön parantamiseksi ja kehittämiseksi harkitaan koulujen johtokuntien perustamista. Tarkastuslautakunta esittää asian käsittelyä.

Tarkastuslautakunta esittää yhtenäisiä käytäntöjä kouluille koskien oppilaiden kuljettamista yhteisiin liikuntatapahtumiin ja koulujen välisiin kilpailuihin. Tarkastuslautakunta vaatii koulujen budjetteihin oman menokohdan koulujen väliseen kilpailutoimintaan osallistumisesta ja oppilaiden kuljettamisesta.

Koulukuljetusten piirissä oli yhteensä 520 oppilasta (444). Perusopetuksessa oppilaiden määrä on noussut: 833 oppilasta (801 oppilasta vuonna 2017), samoin lukiolaisten lukumäärä on noussut selvästi: 124 opiskelijaa (92). Koulukohtaisia tietoja talousraameissa pysymisestä ei ole ilmoitettu. Kokonaisuudessaan koulutuspalvelut ovat pysyneet hyvin annetussa talousraamissa.

Pudasjärvellä panostetaan perusopetukseen huomattavasti enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Pudasjärvellä osuus on 1300€/asukas, kun koko maan keskiarvo on 881€/asukas. Oppimisympäristöt ovat hyvät ja ajantasaiset.

Kansalaisopiston opetustunnit ja kurssit vähentyivät edelliseen vuoteen verrattuna, henkilöstön määrä vastaavasti nousi 99 henkilöön (90).

Kirjaston osalta fyysiset käynnit jatkavat laskuaan, käynnit ovat vähentyneet 10,4% (vuonna 2017 12,9%). Kokonaislainausten määrä on kuitenkin kasvussa.

Kulttuuri, nuoriso- ja vapaa-aikapalveluissa on nuorten osallistamiseen panostettu ja heidän mielipiteitään on kuultu mm. nuorisotyöntekijän valintaprosessissa. Kävijämäärien kirjaukset on nyt täsmällisemmin tehty, lukuun ottamatta Suojalinnan kaukalon, urheilukentän ja tenniskentän kävijätilastoja, jotka puuttuvat toimintakertomuksesta edelleen.

Tekninen- ja ympäristötoiminta

Teknisen ja ympäristötoiminnan toiminta-alueen talousarvio elää voimakkaasti vuoden aikana. Tähän vaikuttaa valtuuston hyväksymä kiinteistöjen purku- ja alaskirjaussuunnitelma (Kiinteistöjen hallintaohjelma 17.3.2016). Em. suunnitelman mukaisesti vuosittain puretaan tarpeettomiksi käyviä kaupungin omistamia kiinteistöjä (alaskirjaukset taseesta).

Elintarviketuotannon kehittämiseksi luotu KÖÖKI -tuotekehityskeittiö ei ole ollut käytössä, mutta sen uudelleensijoittamisesta teurastamon yhteyteen on tehty alustavia suunnitelmia.

Pudasjärvellä on päätetty, että vuonna 2018 vähintään 10% keskuskeittiön elintarvikehankinnoista käytetään paikallisiin hankintoihin. Tavoitetta on nostettu edellisestä vuodesta kahdella prosentilla. Yhteensä paikallisiin elintarvikkeisiin

on käytetty n. 35 000€ (vuonna 2017 yhteensä 51 115€), joka on 5,2% koko elintarvikepalvelujen ostoista. Muiden kuin marjojen osuus hankinnoista on laskenut merkittävästi.

Valtuusto myönsi lisämäärärahaa Kurenalan koulun purkamiseen 900 000 €. Purkamiseen käytettiin yhteensä 186 251€.

Terveysaseman ja kaupungintalon katoille asennettiin marraskuussa 2017 aurinkopaneelit. Tuotto terveysaseman osalta on n. 28MWh ja kaupungintalon osalta n. 15 MWh, CO2 vähenemä on yhteensä noin 9000kg/vuosi.

Tekninen- ja ympäristötoimen osalta kuntalaisten aktivointi omissa asioissa oli kiitettävää, erilaisia kuulemis- ja ideointitilaisuuksia järjestettiin useampia.

Siuruanjoen kaavoituksen valmistelu lopetettiin valtuuston päätöksellä kesäkuussa.

Nivankankaan asemakaavan laatimisen aloitus siirrettiin vuodelle 2020.

Rakennusvalvonnan puolella lupia on myönnetty kolminkertainen määrä edellisvuoteen verrattuna. Vapaa-ajan asuntojen lupia on myönnetty 44kpl (15 kpl 2017). Kausiluontoisuuden vuoksi toimialueella on resurssivajetta.

4. TALOUDEN ARVIOINTI

Kuntakonserni

Pudasjärven kaupunki on osakkaana neljässä osakkuusyhteisössä: (Koillis-Suomen Aikuiskoulutus Oy, Tunturi Travel Oy, As Oy Lakarinkuusikko ja As Oy Pudasjärven Jokilehto (ei yhdistelty), ja kuuluu kolmeen kuntayhtymään (Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ja Oulunkaaren kuntayhtymä). Tytäryhtiöitä on 10 kappaletta.

Konserniohje on käsitelty valtuustossa 7.9.2017.

Tytäryhteisöjen toimitusjohtajat ovat raportoineet tavoitteiden toteutumisesta talouden osavuositarkastuksissa.

Unelmatehas Oy:n operatiivinen toiminta lopetettiin jo 2017 vuoden lopussa.

Kaupungin takaussitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta 16,6 milj. euroa (ed. tp 14,5 milj. euroa).

- Kunta

Valtuusto on hyväksynyt 16.6.2015 Pudasjärven kaupungin toiminnan kehittämisohjelman vuosille 2015- 2017. Kaupunginhallitus linjasi tuloveroprosentin käsittelyn yhteydessä 9.10.2018 § 293, että toiminnan kehittämisohjelman päivityksen valmistelu aloitetaan. Toiminnan kehittämisohjelman päivitystä varten Kunta-maisema Oy on tehnyt erillisselvityksen Pudasjärven kaupungin palveluiden nykytilasta ja mahdollisista säästöpotentiaaleista ja optimointivaroista alkuvuonna 2019.

Valtuuston hyväksymä talousarvion toimintakate (ulkoinen/sisäinen) oli - 57 624 032 euroa. Muutetun talousarvion mukainen toimintakate on - 58 729 032 euroa. Käyttötalouden toimintakate muodostui -59 567 831 euron suuruiseksi. Käyttötalouden toimintakate ylittyi voimassa olevaan talousarvioon nähden 838 799 euroa.

Koko kaupungin osalta valtuuston hyväksymässä 2018 talousarviossa vuosikate-tavoite oli 2 620 898 euroa ja valtuuston hyväksymän muutetun talousarvion jälkeen 1 515 898 euroa. Vuosikatetavoite alittui 2 506 375 eurolla ja vuosikatteen muodostui - 990 477 euroa, poistot ja arvonalentumiset olivat -3 675 394 euroa.

Verotulot ovat edellisvuoteen verrattuna laskeneet 1 019 796 euroa ja valtion-osuudet ovat laskeneet 1 058 434 euroa. Tilikauden tulos on alijäämäinen 4 665 871 euroa (ed. tp ylijäämäinen 987 535 euroa).

Vuoden 2018 investointiohjelmassa varattiin muutetun talousarvion mukaan 6 649 000 euron (brutto) investointeihin. Kokonaismenojen osalta investointiohjelma alittui n. 918 651 euroa. Investointituloja kirjattiin 1 421 893 euroa, kun talousarvion laadintavaiheessa arvioitiin saatavan investointituloja 273 000 euroa.

Investointiohjelman netto-osuus eli kaupungin kustannettavaksi jäävä osuus oli 4 308 455 euroa, kun muutetussa talousarviossa arvioitiin kaupungin netto-osuudeksi 6 376 000 euroa. Investoinnit alittuivat 2 067 544 euroa.

Verotulot ovat olleet Pudasjärvellä 2783 euroa/asukas (2 872 euroa/asukas), valti-onosuuksia on saatu 4 489 euroa/asukas (4 559 euroa/asukas).

Kunnan lainat ovat kokonaisuudessaan 25,4 milj. euroa (v. 2017 21,9 milj. euroa). Kunnan lainamäärä on 3 180 euroa/asukas (ed. tp. 2 709 euroa).

Vuosikate/asukas oli -124 euroa (570 euroa v. 2017).

Kassan riittävyys 63 pv (66 pv v. 2017).

Kaupungin leasing- ja kiinteistöpalveluvastuut rakennuksista (Hirsikampus ja Hirsikartano) ovat 34,9 milj. euroa (36,4 milj. euroa). Lisäksi sopimuksissa on jäännösarvot. Velat ja vastuut käyttötuloista on 102,5 % (ed. tp 93,3%). *(Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut.)*

Kunnan omavaraisuusaste on 61,7 % (67,7 %). Konsernin omavaraisuusaste on 44,5 % (49,0 %).

Tilikauden 2017 edellisten tilikausien ylijäämä on 10 218 812 euroa. Tilikauden 2018 alijäämän siirtämisen jälkeen edellisten tilikausien ylijäämään jää 6 098 621 euroa. Tämän hetken tasetilanteen perusteella ei ole lain mukaan tarvetta esittää talouden tasapainottamista, mutta tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tiukka talouskuri on välttämätön. Meneillään olevien mittavien investointien ja laskusuuntaisten verotulojen sekä valtionosuuksien vuoksi suunnitelmassa olevien tulevien investointien toteuttamisajankohtaa tulee harkita tarkoin. Valtionosuudet ovat merkittävä tulon lähde Pudasjärvellä.

-Kuntakonserni

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2018 talousarviossa kaupungin konserniin kuuluville tytäryhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Konsernitilinpäätös on alijäämäinen 4 041 004 euroa (v. 2017 ylijäämäinen 1 600 636 euroa). Edellisten vuosien kertynyt ylijäämä on 12 731 709 € ja tilikauden 2018 alijäämän siirtämisen jälkeen yhteensä 8 676 220 euroa. Konsernin velka on kasvanut 5,3 milj. euroa. Kassan riittävyys konsernitasolla on noin 55 päivää (59 päivää v. 2017).

Konsernin lainat ovat kokonaisuudessaan 52,6 milj. euroa (ed. tp. 47,3 milj. euroa). Konsernin lainamäärä on 6 584 euroa/asukas (ed. tp. 5 839 euroa/asukas).

Vuosikate/asukas on ollut 113 € (864 € v. 2017).

5. RISKIENHALLINTA JA SISÄINEN- SEKÄ KONSERNIVALVONTA

Kuntalaki velvoittaa kunnan järjestämään kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan sekä raportoimaan niiden tuloksellisuudesta. Pudasjärven kaupungin ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohjeistus on hyväksytty valtuustossa ja kaupunginhallituksessa v. 2014.

Toiminta-alueet raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskien hallinnan kehittämisestä osana väliraportointia ja tilinpäätöstä. Kuntakonsernin yhtiöt määrittelevät ja luokittelevat omat riskinsä sekä raportoivat niistä kaupungille vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.

Sisäisen valvonnan järjestäminen perustuu ohjeistukseen ja läpi organisaation toteutuvaan systemaattiseen riskien hallintaan, jolloin katetaan olennaisimmat toimintaan ja talouteen liittyvät erilaiset riskit. Sisäisen valvonnan asianmukaisuuden ja riittävyyden arviointeja suoritetaan, mutta ne eivät ole vielä systemaattisia ja vaativat kehittämistä.

-Kuntakonserni

Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta. Kuntakonsernien selonteko esitetään kuntakonsernin toimintaa ja taloutta koskevassa osiossa. Kuntakonsernin yhtiöt määrittelevät ja luokittelevat omat riskinsä sekä raportoivat niistä kaupungille vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.

6. HENKILÖSTÖ

31.12.2018 henkilöstöä on ollut yhteensä 403 (vuonna 2017 398), joista vakinaisia 57,1%, määräaikaista 39,7 % ja työllistettyjä 3,2%.

Henkilöstösuunnittelun kannalta olisi tärkeää varautua työvoiman poistumaan. Koko kunta-alan henkilöstön keski-ikä oli 45,8 vuonna 2017. Pudasjärven kaupungin koko henkilökunnan keski-ikä vuonna 2018 oli 46,8 vuotta. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 49,5 vuotta.

Kaupungin palveluksesta on tilinpäätöksessä esitetyn arvion mukaan jäämässä eläkkeelle vuosien 2019–2029 aikana yhteensä 104 henkilöä. Tarkastuslautakunnan mielestä tulevat rekrytoinnit tulee hoitaa siten, että toiminnan sujuva jatkuminen turvataan ja perehdyttämiseen varataan riittävästi aikaa.

Vuonna 2018 on laadittu henkilöstö- ja koulutussuunnitelma, johon sisältyy kaikki henkilöstöön liittyvät säännöt ja ohjeet. Henkilöstön koulutukseen käytettiin tilinpäätöstietojen mukaan 2018 vuonna 76,7 % varatusta 90 500 euron määrärahasta, yhteensä 69 423 € (v. 2017 57 020 €). Luku ei sisällä kaikkea koulutukseen käytettyjä kustannuksia, koska muita oheiskuluja (matkat, ateriat ym.) ei aina ole kirjattu koulutuskustannuksiin. Luvussa ei näy myöskään sisäisen koulutuksen kustannukset.

Toimialoilla käydään säännölliset kehityskeskustelut. Keskusteluissa on pohjana yhteinen kehityskeskustelulomake. Kaupungissa on käytössä KuntaHR-järjestelmä, jonne kehityskeskustelut tallentuvat. Keskustelut ovat toteutuneet vain osittain.

Henkilöstökulut olivat 2018 talousarviossa 15 355 366 euroa (vuonna 2017 toteuma oli 15 532 061€). Henkilöstökulujen toteuma v. 2018 oli 16 316 623 €.

Työterveyshuollon kustannukset vuonna 2018 olivat 157 812 euroa. Sairauspoisaolot olivat 2018 vuonna 4 432 kalenteripäivää (2017 vuonna 4 925 pv). Sairausloma-päivissä on tapahtunut laskua edelliseen vuoteen -10,6 %. Keskimäärin sairauslomapäiviä suhteessa henkilömäärään vuonna 2018 oli Pudasjärvellä 11 pv, kun kunta-alalla luku oli keskimäärin 16,7pv (vuonna 2017).

Toimintakertomuksessa ilmoitetut luvut poikkeavat henkilöstöraportissa ilmoituista luvuista jonkin verran.

Varahenkilöjärjestelmässä on tapahtunut positiivista kehitystä. Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että varahenkilöjärjestelmä on edelleen riittämätön tai joillakin sektoreilla sitä ei ole ollenkaan (esim. rakennusvalvonta). Tämä näkyy henkilöstön jaksamisessa ja työhyvinvoinnissa. Peräti 70% henkilöstökyselyyn vastanneista koki henkisen rasituksen muuttuneen viime vuosina raskaammaksi. Riittävästä henkilöstömäärästä ja heidän jaksamisestaan on huolehdittava.

Lomapalkkavelka oli tilinpäätöksessä 1 321 298,26€ (1 298 828,51€ vuonna 2017).

7. ARVIO EDELLISTEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN SUOSITUSTEN TOTEUTUMISESTA

Tarkastuslautakunta on jo 2016 vuoden arvointikertomuksessa suosittanut selvittämään Hirsikampuksen tilojen käyttö- ja vuokrausmahdollisuuden kouluajan ulkopuolella. Tämä sisältää hinnaston ja käyttöehtojen laatimisen, yhteishenkilön nimeämisen, tilojen saatavuuden ja varausmahdollisuuden sekä mahdolliset oheispalvelut.

Lähi- ja paikallisen ruoan tarjonnan lisäämiseksi ei ole saavutettu asetettuja tavoitteita.

8. MUUT HAVAINNOT

- Sidonnaisuusilmoitus on antamatta 10 henkilöllä pyynnöstä huolimatta.

- Verotulot vähenivät noin -1,0 milj. euroa edellisestä vuodesta. Vähennykseen vaikutti merkittävästi vuoden 2017 ennakoimattoman suuret verotulojen oikaisu- ja palautusosuudet yht. -2,2 milj. euroa.
- Sivukylillä sijaitsevien lietteen loppusijoituspaikkojen vastaanotto on määrätty keskeytettäväksi toiminnan selvitystyön ajaksi.
- Tilinpäätösasiakirjassa on suoritettavien osalta muutosprosentit laskettu talousarvioon nähden. Muutosprosentin laskeminen sekä talousarvioon että edellisen vuoden toteumaan nähden toisi selkeyttä toiminnan kehittymisen arvioimiseen.
- Toimintakertomus ei anna riittävää sanallista kuvaa ylitysten ja alitusten syistä, näin ollen toimialoittain kokonaisuutta on vaikeaa hahmottaa.
- Henkilöstöraportin ja tilinpäätösasiakirjan välillä on ristiriitaisuuksia.
- Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden vastauksissa tiedusteluihin, viesteihin ja puheluihin on edelleen parannettavaa, vastaus tulee saada kahden viikon kuluessa.
- Asioiden valmistelussa tulee noudattaa uuden hallintosäännön menettelytapoja valiokuntien valmisteleva rooli huomioiden.
- Valtuusto on valinnut luottamushenkilöt eri toimielimiin. Luottamushenkilöiden tulee huolehtia osallistumisensa kokouksiin tai sovitun mukaisesti ilmoittaa varajäsenelle.
- Osallistavaa budjetointia on hyödynnetty parhaiten kehittämispuolen hankkeissa ja kolmannen sektorin toiminnassa. Osallistavan budjetoinnin osuutta on saatu kasvatettua, mutta kehitettävää löytyy edelleen.
- Tarkastuslautakunta olisi mielellään nähnyt Sarakylään suunnitellun tienhoidon pilottihankkeen toteutumisen sekä sen tulokset.
- Asukasmäärän kasvun saavuttaminen edellyttää asuntorakentamisen lisäämistä, eritoten vuokra-asuntoja.
- Tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuustoseminaareissa on kehitettävää mm. valtuutettujen mahdollisuudesta osallistua asioiden valmisteluun riittävän ajoissa ennen päätöksentekoa. Valtuustoseminaarien roolin tulee painottua enemmän ideointiin ja valtuutettujen vaikutusmahdollisuuksien parantamiseen.

9. YHTEENVETO/KOKONAISARVIO

Toiminnalliset tavoitteet on tilikaudella olennaisilta osin saavutettu.

Tilikauden alijäämäksi muodostui 4,1 miljoonaa euroa, vuosikatteeksi muodostui -1,0 miljoonaa euroa. Vuosikate ei riittänyt poistoihin. Verotuloissa jäätettiin 1,1 miljoonaa euroa talousarviosta ja edellisestä vuodesta. Valtionosuudet olivat lähes talousarvion mukaiset, mutta miljoona euroa edellistä tilikautta pienemmät.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen pohjalta tarkastuslautakunta edellyttää kaupunginhallitukselta sekä johtavilta virkamiehiltä jämäkkyyttä ja huolellisuutta talouden hoidossa ja muussa toiminnassa. On tärkeää, että valmistelussa oleva toiminnan kehittämisohjelma valmistuu nopeassa aikataulussa.

10. TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Jo päätettyjen investointien myötä peruspalveluiden toimintaympäristöt ovat taroituksenmukaiset sekä toimivat ja luovat hyvät edellytykset kehittää toimintoja edelleen. Näillä edistetään osaltaan kuntastrategian mukaisten tavoitteiden saavuttamista.

Kuntien valtionosuudet vähenevät -70 milj. euroa (-0,8%, 13€/asukas) vuodesta 2018 vuoteen 2019. Vuonna 2018 kuntien valtionosuudet alenivat 41 miljoonaa euroa (-0,5 %) vuodesta 2017. Kilpailukyky sopimuksen (kiky) takia valtionosuuksia vähennetään vuonna 2019 yhteensä 497 milj. euroa (-91€/asukas). Pudasjärven osalta tämä tarkoittaa vuoden 2018 lopun asukasmäärän mukaisesti noin 830 000 euron vähennystä.

Kuntaliiton ennusteiden mukaan verotulojen kehitys jatkuu noususuuntaisena. Tuleville vuosille on mittavia investointitarpeita. Kaikkea rakentamista ei voida toteuttaa kaupungin taseeseen, vaan täytyy selvittää vaihtoehtoisia rahoitusratkaisuja (esim. leasing). Investoinnit tulevat lisäämään kaupungin lainakantaa ja leasingvastuita sekä kasvattamaan poistojen määrää.

11. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYKSET VALTUUSTOLLE

- Lähiruuan käyttöä julkisessa ruokahuollossa tulee kehittää ja lisätä pikaisesti. Samoin tarjonnan mahdollistamiseen tulee kiinnittää huomiota.
- Tarkastuslautakunta suositteli vuoden 2017 tarkastuskertomuksessaan valtuustoa käymään keskustelun valtuuston roolista isompien hankkeiden suunnittelussa sekä talousraamien antajana. Tämä keskustelu on edelleen käymättä.
- Tarkastuslautakunta esitti vuoden 2017 tarkastuskertomuksessa, että koulujen ja kodin yhteistyön parantamiseksi ja kehittämiseksi harkitaan koulujen johtokuntien perustamista. Tarkastuslautakunta esittää asian käsittelyä.
- Varahenkilöjärjestelmä on edelleen riittämätön tai joillakin sektoreilla sitä ei ole ollenkaan, järjestelmä tulee saattaa kuntoon.
- Työnvaativuuden arvioinnit tulee suorittaa koko henkilöstölle.

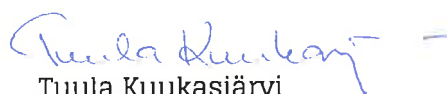
Tarkastuslautakunta kiittää hyvästä yhteistyöstä luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja koko henkilöstöä.

Pudasjärven kaupungin tarkastuslautakunta
2017-2021

Pudasjärvellä 29. päivänä toukokuuta 2019

Juha Heikkilä
puheenjohtaja

Tuula Kuukasjärvi
varapuheenjohtaja

Marko Koivula

Mirka Väyrynen

Taina Vainio

Timo Vähäkuopus